

δάσκαλον ἔταξε τὸ Φθινόπωρον μετὰ τὴν σαπρίαν τῶν φύλλων του καὶ τὰς συγκρούσεις τῶν νεφῶν του. Καὶ μᾶς ἐφιλοδώρησεν οὕτω τὸν μαρμαρὸν, τὴν σκιάν ὡς τὰ εὐγλωττότερα πειστήρια τῆς θείας προνοίας του καὶ τῆς παροιμιώδους ἐπαικίας του! Καὶ σκέπτομαι καὶ ὄνειροπολῶ, καὶ ἀκουῶ ἐξ ἀγάπης, ἐκ πείσματος, ἐξ ἀγνοίας, ἐξ ἀδυναμίας, καὶ ἐγὼ δὲν ἡξεύρω. . .

Χαιρετῶ τὸ Φθινόπωρον, διότι χωρὶς νὰ θέλω χαιρετῶ δι' αὐτοῦ αὐτὸν τὸν προορισμὸν τῆς ἀνθρωπίνης υπάρξεως, τὸ τέρμα τῶν μόθων, τῆς αὐταπάτης.

Παρέρχονται τὰ νέφη, στροβιλίζονται τὰ φύλλα καὶ ἐκτινάσσει τὸ πένθος πιεζομένη ἡ καρδιά, ὑγραίνουσα καὶ καταλάμπουσα τοὺς ἀστέρας τοῦ ψυχικοῦ στερεώματος—τοὺς ὀφθαλμούς. Τὰ δάκρυα εἶνε τὰ φθινοπωρινὰ νέφη τῆς ψυχῆς ἀποσυντιθέμενα εἰς σταγόνας—εἰς στεναγμούς.

Δ. Ι. ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΣ

★ Εἰς Μεγάς Ψυχολόγος ★

TH. RIBOT

ΠΕΣΥΡΩΝ τῆς ἐνεργοῦ διδασκαλίας ὁ μέγας καθηγητὴς τῆς ψυχολογίας καὶ τῆς φιλοσοφίας ἐν τῷ College de France (Μερόφιλος Ριμπώ, ἀντικαταστάθεις ὑπὸ τοῦ

μαθητοῦ αὐτοῦ καὶ ἐπιμελητοῦ ἐν τῷ Ἐργαστηρίῳ τῆς Φυσιολογικῆς Ψυχολογίας Περ Ζανέ.

Ὁ Ribot εἶνε εἰς ἐκ τῶν μεγίστων συγχρόνων φιλολόγων καὶ φιλοσόφων, καὶ μίαν ἀπὸ τὰς ἐπιφανεστέρων δόξας τῆς πνευματικῆς Γαλλίας. Τὰ θαυμασιά του συγγράμματα εἶνε παγκοσμίως γνωστά, εἰς πλεῖστα δὲ ψυχολογικὰ ζητήματα ὅλοι οἱ φιλόσοφοι συγγραφεῖς ἀναφέρουν τὰς ἰδέας αὐτοῦ καὶ τὰς ἐξηγήσεις ὡς αὐθεντίας μεγάλου ἐπιστημονικοῦ κύρου.

Ὁλόκληρον τὸ συγγραφικὸν αὐτοῦ οἰκοδόμημα, τὸ ἀληθῶς γιγάντιον καὶ περικαλλές, ἐστήριξε μὲν ἐπὶ τῶν θεμελιωδῶν βάσεων τῶν ἰδεῶν τοῦ Δαρβίνου, Σπένσερ, Μπκίν, Τζὸν Στούαρτ Μίλλ, καθὼς καὶ τῶν Σοπενχάουερ καὶ Χάρτμαν, ἐτελειοποίησεν ὅμως αὐτάς καὶ ἐτροποποίησεν οὐσιωδῶς, ἐσφράγισε δὲ τὴν μορφήν τοῦ ὅλου ἔργου μετὰ τὴν ἰδίαν καὶ πρωτότυπον σφραγίδα τῆς εὐφυΐας, τοῦ κάλλους καὶ τῆς φιλοπονίας. Ἀπλὴ ἀπαρίθμησις τῶν συγγραμμάτων τοῦ σοφοῦ Γάλλου ψυχολόγου, θέλει ὁρᾷ τὴν γενικωτέραν ἰδέαν περὶ τοῦ ἔργου αὐτοῦ, τοῦ ὁποῦ ἡ λεπτομερὴς μελέτη καὶ κριτικὴ ἤθελεν ἀπαιτήσῃ πολλὰς σελίδας.

Ἡ «Ψυχολογικὴ Κληρονομικότης» θεωρεῖται ὡς τὸ κορυφαίον καὶ ποιητικώτερον τῶν

TH. RIBOT

ἐπιστημονικῶν του ἔργων, ἡ δὲ «Ψυχολογία τῶν αἰσθημάτων» εἶνε τὸ περικαλλέστερον καὶ βαθύτερον αὐτοῦ σύγγραμμα. Ἡ «Σύγχρονος Ἀγγλικὴ φιλοσοφία» ἐκρίθη ὡς ἡ πιστοτέρα μελέτη αὐτῆς καθὼς καὶ ἡ «Φιλοσοφία τοῦ Σοπενχάουερ» μετὰ τῆς «Συγχρόνου Γερμανικῆς φιλοσοφίας» ἀπέδειξεν τὸν Ριμπώ ἀσπληγὲς καὶ βαθὺν καὶ φιλοπονώτατον κριτικόν, ἐμβριθῆς καὶ προσεκτικῶς εἰς τὸ φιλοσοφικὸν πνεῦμα τῶν μεγάλων συστημάτων, τῶν ἰσχυρῶν ἐν τῷ πνευματικῷ στερεώματι τῆς Ἀγγλίας καὶ τῆς Γερμανίας.

Αἱ μικραὶ ὅσον καὶ βαθύταται αὐτοῦ σπουδαὶ καὶ μελέται ἐπὶ τῶν «νόσων τῆς θελήσεως» ἐπὶ τῶν «νόσων τῆς μνήμης» καθὼς ἐπίσης καὶ ἐπὶ τῶν «νόσων τῆς προσωπικότητος» ἀποτελοῦσιν ἀπαραίτητον διδάσκαλον διὰ πάντα ὅστις θέλει νὰ σπουδάσῃ τὰ ζητήματα ταῦτα.

Μετέφρασε τοῦ H. Spencer τὰς «Ἀρχὰς τῆς Ψυχολογίας» διτομον μέγα σύγγραμμα, διὰ δὲ τῆς «Φιλοσοφικῆς Ἐπιθεωρήσεως» ἦν ἀπὸ ἐτῶν διευθύνει. παρέσχε εἰς τὸν σκεπτόμενον κόσμον πιστὸν κάτοπτρον πάσης τῆς παγκοσμίου φιλοσοφικῆς κινήσεως καὶ ἐργασίας.

Θαυμαστῆς τοῦ Πλάτωνος καὶ ἐξηγητῆς τῶν ἐμφύτων αὐτοῦ ἰδεῶν, διὰ τῆς ψυχολογικῆς κληρονομικότητος, τῆς ὑποίας παθολογικὴν μορφήν θεωρεῖ τὸ προπατορικὸν λεγόμενον ἀμάρτημα, ἤνοιξε θαυμασίους καὶ διαυγεῖς ὁρίζοντας ἐν τῇ μελέτῃ τῶν ψυχολογικῶν φαινομένων, ἐν τῇ θετικῇ καὶ πειραματικῇ αὐτῶν ἀνάλυσει, ὅσον καὶ τῇ εὐρείᾳ φιλοσοφικῇ ἀντιλήψει. Μελετητῆς βαθύς, συγγραφεὺς διαυγής καὶ βαθύνους, τύπος penseur θετικοῦ καὶ ἐπιστήμονος, τοιοῦτος ὁ ἀποχωρῶν τῆς ἐνεργοῦ διδασκαλίας καθηγητῆς Ribot, ἐνδόξως σταδιοδρομήσας καὶ

ἐστὶ ἐνδοξώτερον ἀποσυρόμενος. Τὰς τελευταίας του ἀκτίνες, ὅς ἐλπίσωμεν ὅτι ἐπὶ μακρὸν ἀκόμη θὰ ἐκπέμπῃ διὰ τῆς παγκοσμίου «Φιλοσοφικῆς Ἐπιθεωρήσεως» του καὶ δι' εἰδικῶν συγγραμμάτων, ἐπιγέων ἁπλετον φῶς θετικότητος, ἀληθείας καὶ ἐπιστημονικότητος εἰς τὰ αἰθερίως λεπτὰ ζητήματα τῶν ψυχικῶν λειτουργιῶν, τῶν ὁποίων τὰ λεπτότατα νήματα βυθίζονται καὶ συνδέουν εἰς ἓν ὅλον ἐντὸς τῶν ἀδύτων τῆς ὑπάρξεως, δι' ὅλης τῆς ζωικῆς κλίμακος, τὰς ἐκδηλώσεις τῆς ψυχῆς πρὸς τὰ ἀπλᾶ ἀρχέγονα ἔνστικτα τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῶν ζώων. Ἰδίως δὲ τὰ ἀνώτερα τῶν ἀτομικῶν καὶ κοινωνικῶν αἰσθημάτων, εἰς τὰ καλλιτεχνικά, καὶ ἐργασίαι του ἀποτελοῦσιν κέντρα. Ἐργαζομένη καὶ θουμασίως τὴν ψυχολογικὴν ἐξέλιξιν τῶν αἰσθητικῶν αἰσθημάτων, τὴν γένεσιν αὐτῶν ἀπὸ τῆς ὁργανικῆς ἀνάγκης τοῦ παιγνίου, τὸ ὅποιον εἶναι ἡ πηγὴ τῆς καλλιτεχνίας, μέχρι τῶν ἀριστουργημάτων τῆς τελειοποιήσεως

τῆς, μέχρι τῆς σημερινῆς Νέας Τέχνης, ἐν ᾗ κατοπτρίζονται καὶ νέαι ιδέαι καὶ τὸ νέον ἠθικὸν περιβάλλον τῆς συγχρόνου ἐποχῆς. Τὸ αἰσθητικὸν τῆς ποιήσεως, τῆς μουσικῆς, τῆς ὁργανικῆς, τῆς ζωγραφικῆς, τῆς γλυπτικῆς καὶ τῆς ἀρχιτεκτονικῆς, τὸ καλλιτεχνικὸν ἐν γένει συνάσθημα ἐμελετήθη ψυχολογικῶς μετὰ ἀπαραμίλλων τέχνης καὶ βαθύτητά ἀπὸ τὸν μέγαν τοῦτον ψυχολόγον, ὅστις ἐν τῇ μελετῇ ταύτῃ ἐσχέτισε τὸ θέμα μετὰ τὴν ὅλην ἀνθρωπολογικὴν, κοινωνιολογικὴν, ψυχολογικὴν καὶ πνευματικὴν ἐν γένει ἐξέλιξιν τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ «Ψυχολογία τῶν αἰσθημάτων» του θ' ἀπομείνῃ ὡς ἀκαίριος ἀδάμας μετὰ τῶν ἀπειροπληθῶν λαμπρῶν τῶν ἔργων.

Ἡ «Πανακότης» λογιζέται εὐτυχῶς προσέροισα μικρὸν ὅσον θουμασμοῦ πρὸς τὸν μέγαν ψυχολόγον καὶ φιλόσοφον τῆς Γαλλίας.

Σ. ΣΩΓΡΑΦΙΔΗΣ

★ ΑΠΟ ΤΑ "ΣΗΜΑΝΤΡΑ, ★

ΤΑ ΡΟΔΑ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ

Ξυπνᾷ ἡ ἐλπίδα 'ς τὴν καρδιά.
Ἦρθε ὁ καιρὸς, ποῦ σπέρνουν καὶ φυτεύουσιν.
'ς τὴν ἐρημιάν, 'ς τοὺς λόγγους, 'ς τὰ βουνά
μύριες ψυχὲς ἀνάστασι γυρεύουσιν.

Ξύπνα καὶ σύ, λευκὴ ὡμορφιά!
Φυτεύω μιά τριανταφυλλιά γιὰ ἐσένα.
Ξύπνα καὶ ἀποχαιρέτισε
τὰ σύγνεφα, ποῦ φεύγουν ξαφνισμένα.

Ξυπνᾷ ἡ ἐλπίδα 'ς τὴν καρδιά.
"Ὁς πλημμύρησεν ὁ φθόγγος σου 'ς τὸ περιβόλι,
ποῦ λαχταρίζ' ἡ ροδοῖα
νά τὴν ξυπνήσουν πόθοι μοσχοβόλοι.

★

Γελά ἡ ἐλπίδα 'ς τὴν καρδιά
καὶ ἦρθεν ἡ ἀνοιξὶς ὡρηόπλουσιμένη.
'Σ τὴν ἐρημιάν, 'ς τοὺς λόγγους, 'ς τὰ βουνά
τὸ πνεῦμα τοῦ ἔρωτος γοργοδιαβαίνει.

Γέλα καὶ σύ, γλυκεῖα ὡμορφιά!
'Σ τὸ περιβόλι τῶν ἐλπίδων μας προβάλλει
χαρὰ ζωῆς ἡ ροδοῖα
καὶ τὸ ἄσπρον τῶν ὀνείρων μου σοῦ ψάλλει.

Γελά ἡ ἐλπίδα 'ς τὴν καρδιά.
'Ἡ γλῶσσά τὸν κόρπον τῆς νὰ θρονιασθῇς σοῦ ἀνοίγει.
Πορφύρα φόρεσε τὴν εὐωδίαν
τῶν ρόδων, κέλα μετὰ τῆς χαραυγῆς τὰ ρίγη.

★

Ἡ ἐλπίδα λάμπει 'ς τὴν καρδιά
καὶ πρόσχαρὸν ἔλαμψε τὸ καλοκαίρι.
'ς τὴν ἐρημιάν, 'ς τοὺς λόγγους, 'ς τὰ βουνά
τρογόνια ξεφαντώνουν ταῖρι - ταῖρι.

Λάμπει καὶ σύ, δειλὴ ὡμορφιά.
Νεράϊδα, μάγεψε μετὰ τὸ ὑπνῆλδόν σου βλέμμα
τὴν ἀνθισμένην ροδοῖαν,
ποῦ στάζει ἀπὸ τὰ φίλτρα τῆς ἀγάπης αἷμα.

Ἡ ἐλπίδα λάμπει 'ς τὴν καρδιά.
Διψοῦν τὰ ρόδα μου καὶ λαχταροῦνε
νά τὰ ποτίσῃς μετὰ ἄστρον ψαλμωδιὰ
καὶ 'ς τὰ χιονάτα στήθη σου νὰ ὀνειρευθοῦνε.

★

Κλαίει ἡ ἐλπίδα 'ς τὴν καρδιά
καὶ κλαίει τὸ ἡλιοβασιλεῖμα τοῦ χινοπώρου...
'Σ τὴν ἐρημιάν, 'ς τοὺς λόγγους, 'ς τὰ βουνά
τὸ μοιρολόι ἀντιλαλεῖ πλάνου ὁδοιπόρου.

Κλάψε καὶ σύ, χλωμὴ ὡμορφιά!
Μετὰ τὸ θανάτου τὴν ἀνατριχίλα
κυλοῦνται ἀπὸ τὴν ροδοῖαν
'ς τὴν ἄδυσσο ρόδα καὶ φύλλα

Κλαίει ἡ ἐλπίδα 'ς τὴν καρδιά
καὶ ὅπου σβύστα τὰ ρόδα μας πετοῦνε,
τὴν ἀνανθην ἀγάπη μας,
νεκροῦς τοὺς πόθους μας μοιρολογοῦνε.

★

Ἡ ἐλπίδα σβύνει 'ς τὴν καρδιά...
Σβύνει μετὰ αὐτὴν καὶ ὁ κόσμος, ὦ παρθένα!
'Σ τὴν ἐρημιάν, 'ς τοὺς λόγγους, 'ς τὰ βουνά
καὶ τὰ ὀνειρά μας σβύνουν λυπημένα.

Σδύσε καὶ σύ, μαύρη ὡμορφιά,
καὶ ἔβες τὰ ρόδα, ποῦ ἔβρεψα μετὰ τόσα δάκρυα...
Οἱ ἔρωτοφίλητες ψυχὲς
'ς φοβεροῦ βαράθρου ἀγκομαχοῦν τὴν ἀκρῆα...

Ἡ ἐλπίδα σβύνει 'ς τὴν καρδιά
καὶ—ὦ πόνοι!—παγερό τῶρα τὸ χιόνι
μετὰ τὴν συντέλεια τῆς ζωῆς
νεκρὴ τὴν ροδοῖαν μας σαδανώνει...

Ι. Π. ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ
Βιοπολιτῆς